

ВСЕОБЩАЯ ИСТОРИЯ

УДК 94(560):343.431

РОБИТЕ БЕГЪЛЦИ В ОСМАНСКАТА ИМПЕРИЯ

Николай Атанасов

Великотырновский университет св. Кирилла и Мефодия

Для рабов побег являлся единственным спасением, в противном случае им угрожала смертельная опасность, если их хозяева догадаются об их намерении покинуть страну и вернуться в лоно христианства. Дела о побегах создавали много работы для правосудных органов, и это являлось эффективным механизмом для их активизации. Частым явлением становились случаи, когда раб, заплатив откуп или отсидев полагающиеся годы службы, был продан своим хозяином другому и вновь оказывался бесправным. Факты подтверждают, что рабы даже после получения ими свободы, не могли вернуться на свою Родину, а оставались под гнетом законов Империи. Продолжительное рабство и безнадежность вынуждали пленных искать другие пути для спасения, как например побег. Идея возможности побега из Османской империи и шансы на его успешное осуществление получила широкое распространение, и власть посредством законов реагировала соответствующим образом.

Ключевые слова: рабство, побег, правовой статус, уголовное право, тюрьма, выкуп.

*«Собствено казано, турското управление се гради върху робството. Това е страна на роби, където свободни са само чужденците...»*¹ С тези думи англичанинът Абеси отдава огромно значение на робската институция в Османската империя. Робите се използват в домакинството (обслужващи градския елит, провинциалните управници, малки домакинства, занаятчийските гилдии и търговци), агрикултурния сектор, слуги в кул харема или можем да ги открием при всички онези, които могат да си ги позволят². Те имат възможност да се помюсюлманчат доброволно, но с този акт те не получават свобода. Привилегиите им могат да се изразят, чрез по-голямо доверие, с което ще се ползват и евентуално намаление годините на служба. Тези факти не са достатъчни да способстват за едно по-широко възприемане на ислямската религия от пленените.

Робите, според османското законодателство, имат правото да знаят от своя господар годините си на служба или цената, която им е определена,

¹ Румелийски делници и празници от XVII век. С., 1987. С. 35.

² Toledano R. Ehad An Empire of Many Households: The case of Ottoman Enslavement // Slaves and households in the Near East. The oriental institute of the University of Chicago 5–6 March 2010. P. 87–88.

за да се откупят³. Ако господарят не изпълни задълженията си, той може да бъде призван от кадията, който да го застави да определи откуп или срок на служба. Ако се определи срок на служба, той може да бъде десет, дванадесет, петнадесет или по-малко години, гарантирани с писмен документ от владелеца. Ищецът, ако има занаят, може да предпочете да се откупи с труд и за кратко време да придобие свободата си. Разбира се, подобен сценарий е възможен при господар от нисшата прослойка, на който кадията може да наложи правомощията си, но ако робът е в ръцете на големец, той изцяло трябва да разчита на благоразположението на господаря си⁴. Тези наблюдения на Пиер Белон от 1547 г. са потвърдени от множества съдебни решения, които оспорват правата на робите. Чести са случаите, когато господарят умира ненадейно, но е обещал на роба да го освободи след неговата смърт или преди да е заминал на път, или война, или като е разбрал, че робинята наложила чака мъжко дете от него. Наследникът на покойника може да реши отново да обсеби освободения роб, особено когато е годен за експлоатация. Някои от пренебрегнатите робите се явяват в съда с претенция, че наследникът на господаря не желае да им признае свободата. В подобни случаи кадията изисква от роба да представи свидетели мюсюлмани, които да се закълнат, че той говори истината. Ако се намерят свидетели, робът получава документ за свобода. При други случаи владелецът приживе дава свобода на роба си, като последният изпада в положение на патронаж. Поощрение за освобождение на робите се дава от Корана⁵ и в хадисите⁶, но това действие има и по-широк смисъл. От една страна, господарят се задължава да покровителства освободения роб, като осигурява понататъшния му живот, и по този начин изгражда орбита от сателитни семейства на волноотпущенци, които заздравяват позициите му в околността, а от друга страна, зависимостта на робинята е формулирана и в условието, че в случай, че умре господарят ѝ или неговия наследник имат право на една втора част от имуществото, ако няма живи близки роднини, а другата част остава за съпруга⁷. Не са малко и онези роби, които попадат във вакъфи и нямат право да се освободят по нито един възможен начин и за тях остава единствената алтернатива – бягство⁸.

Бягството на робите, според Герлах, е нещо наложително, защото в противен случай ги грозяла смърт щом господарите им забележат «... че ис-

³ Halil Inalcik «Servile Labor in the Ottoman empire» // Ascher A., Kiraly B. K., Halasi-Kun T. (eds) *The Mutual Effects of the Islamic and Judeo-Christian Worlds: The East European Pattern*. Brooklyn, 1979. P. 23–43.

⁴ Френски пътеписи за Балканите XV–XVIII в. / съставила и редактирала Бистра А. Цветкова. С., 1975. С. 110.

⁵ Свещен Коран /превод от арабския оригинал Цветан Теофанов. С., 2008. С. 8:70, 71; 47:4; 24:33; 4:92.

⁶ *Булг аль Марам* Достижение цели в уяснении священных текстов, на которые опирается мусульманское право / пер. Э. Р. Кулиева. М., 2002. С. 323–326.

⁷ Тодорова О. Жените от Централните Балкани през османската епоха (XV–XVII в.). С., 2004. С. 320.

⁸ Там же. С. 314–315.

кат да си заминат от страната и да се върнат в християнския свят»⁹. Бягството се превръща в ефективен механизъм за задействането на съдебната власт. То става масова практика в случаите, когато робът е изплатил цената си или е изработил годините на службата си, но господарят го препродава и не зачита правата му¹⁰. Фактите показват, че дори да получат свободата робите не могат да се върнат в родината си, а отново остават обременени от законите на Империята. Обречеността и дългото робство принуждават пленените да търсят и други пътища за спасение – като бягството. В тази насока ще насочим вниманието си, като разгледаме възможностите за бягство от Османската империя, шансовете за успех и реакцията на закона.

Според Ханс Дершвам, опитите за бягство са почти немислими ако беглецът няма понятия от езика или не познава добре местностите, които трябва да премине, за да достигне крайната си цел. *«Не е възможно пленник да избяга, особено ако не знае добре езика. Има много реки, които трябва да се преминат със салове и непознати хора не могат да пътуват, защото цялата страна и всички турски земи приличат на затвор и са пълни с пазачи...»*¹¹ Тези размишления на пътешественика сочат изцяло към това, че успешно бягство може да има при положение, че робът има помощник в своите намерения. Той разказва за бягството на трима немски роба и действията на полицейските власти. След като бил подаден сигналът за извършеното от тях деяние, от техния надзорник, към когото били прикрепени да изучават коваческия занаят, започва проучване какви места са посещавали и с кого се срещали. Заподозрени, че са им помагали са, италианец аптекар, който приел исляма и немски леяр на пушки. Съмненията били насочени основно към италианеца, че е съдействал да избягат чрез венецианското пратеничество, което скоро отпътувало от столицата. Немецът, пък в деня на бягството ял и пил с унгарски попове, което породило съждението за спасение чрез намесата на католическото духовенство. Леярят от своя страна насочил разследването към евреин, с когото робите също общували. След като са им провели тежък разпит са ги оневинили, а бегълците били заловени няколко седмици след инцидента¹². Необмислените бягства приключват с тежки последствия за нарушителите. *„Бият ги, като им държат краката при глезените и между тях препъхват дълг прът; след туй двамина ги повдигат така че главата да увисне надолу и опре в земята. След това един удря с тояга в голите пети – 100 или 300 пъти, за да не може битият дълго да ходи»*¹³. Подобни мерки служат за назидание на останалите роби и възцаряват в сърцата им страх и подчинение, но в никакъв случай не пресекли опитите за бягство.

⁹ Герлах Ст. Дневник на едно пътуване до Османската порта в Цариград / съст. и ред. М. Киселинчева, Б. Цветкова. С., 1976. С. 245–246.

¹⁰ Seng Y. J. Fugitives and Factotums: Slaves in Early Sixteenth-Century Istanbul // JESHO. 39. 2 (1996). P. 162.

¹¹ Дневникът на Ханс Дершвам за пътуването му до Цариград през 1553–1555 г. / превод и ред. М. Киселинчева. С., 1970. С. 153.

¹² Там же. С. 153.

¹³ Там же. С. 91.

Някои примери показват, че бягствата на робите са организирани и това повишава шансът им за успех. Евлия Челеби описва една акция за залавяне на роб, който успява да убеди неговия прислужник циганин да му помогне да избягат от Гюмюрджина¹⁴. Въпреки уведомяването на местните власти, разгласяването от глашатаи, подробните описания и наградата от 50 гроша ако бъдат заловени 20 гроша за информация, къде за забелязани, първоначалните опити за залавянето на бегълците са безплодни¹⁵. Практиката показва, че със съобщаването за бягството на роба на съответния яваджия (специализиран ловец), се изготвя и пълно описание на беглеца, което включва: физически характеристики, облекло (от главата до петите), етнически произход и вероизповедание¹⁶. За да бъдат по-лесно откроявани, робите били маркирани на лицата или крайниците, като им пробивали ушите, носа или ги дамгосвали¹⁷. Въпреки тези външни белези и предложената награда, бегълците се укрили умело. По една случайност Евлия Челеби успява да забележи своя роб, преоблечен, с наведена глава и качен на товарен кон, заедно със слугата му, също преоблечен и качен на магаре¹⁸. Господарите често обличат своите роби с износеното си облекло. То е белег за статута на господаря и респективно на роба му, и е издайно за беглеца, за това Евлия Челеби с изненада забелязва своя роб, който е външно променен. Припечелването на средства, дават възможност на робите да се откупват от господарите си, но също така и да организират бягството си както става ясно от приведените примери. Стефан Герлах разказва, че в султанския затвор в Галата имало седем-осемстотин до хиляда роби и повече затворници заедно, които имали собствени бръснари, а също и други служби, които сами си разпределяли. Най-значим бил писарят, който организирал живота сред затворниците. Тези затворници, които имали пари си плащали на писаря, да не ги изпраща, да извършват тежък труд, когато бъдат изисквани хора от властта. Това давало възможност на писаря за кратко време да натрупа значителни средства и да си купи свободата от господаря. Голямото му влияние се проявявало и в уреждането на редица бягства на затворници, които намирали убежище у Францисканския манастир¹⁹. Най-вероятно с помощта на манастира е създаден канал за спасяване на роби, който е разкрит от помюсюлманчил се християнин, който уж се разкалял пред отеча и го подвел да му се довери. За подобен канал за роби се споменава в султанска заповед от 1587 г., в която се нарежда да се проверят монахини в Атина, които има съмнение, че укриват робини²⁰.

Впечатленията на Герлах, са потвърдени от редица примери при уреждането на затворническия робски живот, какъвто е случаят с най-

¹⁴ Евлия Челеби Пътепис / превод от османотурски, съставителство и редакция на Страшимир Димитров. С., 1972. С. 115.

¹⁵ Там же. С. 120.

¹⁶ Seng Y. J. Op. cit. P. 158–159.

¹⁷ Ibid. P. 158–158.

¹⁸ Евлия Челеби Пътепис. С. 132–133.

¹⁹ Герлах Ст. Дневник на едно пътуване. С. 54–55.

²⁰ Тодорова О. Указ. соч. С. 314–315.

големия затвор за пленници в Буда – Stump Tower. Сред лишените от свобода се избира говорител, посочван от тъмничарите от най-старите сред тях. Той трябвало да представя молбите и защитава правата на робите. Наред с говорителя на затворническото общество се избирал и секретар, който се занимавал с кореспонденцията и финансите на робите. Отговорникът на пленниците поддържал връзки с пазачите и местните висши съновници. Той имал право да заседава в провинциалните съвети на пашите, когато се дебатирали сумите за откуп на отделните затворници²¹. Възможностите за робите да придобият свобода са няколко: 1) убеждение – да приемат исляма и да сключат договор за служба със своя господар (тази практика е прекратена през 1609 г., когато е сключен декрет между османците и унгарците, да не се склоняват пленниците да приемат друга религия); 2) размяна на пленници при сключване на мир или при посещение на висши посланици – обменът се извършва, като се спазва значимостта на разменяните затворници или техния произход; 3) размяна в резултат на отделни постъпки на роби християни с такива мюсюлмани – подобни обмени са почти невъзможни, въпреки тяхното регламентиране; 4) бягство²².

Най-реалистичният начин за придобиване на свобода е изготвянето на мукатаба – или договор между господаря и роба, който съжителства в разглеждания случай с други затворници, понеже държателите им нямат средства да ги издържат. Робите трябва да работят и да изплащат цената за престоя си, да събират средства за откупуването си и едва тогава да си набавят храна. Преди да се сключи сделката и двете страни правят всичко възможно, за да защитят максимално правата си. Мюсюлманинът изпраща разузнавачи, да се осведомят за семейното материалното състояние на затворника, като цели да извлече сносна печалба. Робът от своя страна може да откаже договорка, но е принуден да изтърпи безброй изтезания и ако се окаже непреклонен, цял живот остава в тъмницата. В случай че прибегне към споразумение може да ползва правата на отговорника и секретаря, които могат да се застъпят от негово име пред местния паша или кадия, ако определения откуп от държателя му е непосилен за плащане. Отговорниците за затворническото общество често са изпращани да издирват близките на робите и да събират пари за освобождението им²³.

Сключването на договор с господаря и откупуването на роба не довеждат до изкореняване на майчината религия. Стефан Герлах привежда редица примери, в които пленени християни приемат исляма, но тайно кръщават децата си²⁴. Дълбоката християнска привързаност се забелязва и при най-отдадените на исляма. Такъв е случаят с един унгарец, „...който бил няколко години имам, т. е. турски поп, и четял молитви в джамията...; въпреки това избягал и от Унгария писал, че наистина изпълнявал

²¹ Géza Pálffy Ransom Slavery along the Ottoman-Hungarian Frontier in the Sixteenth and Seventeenth Centuries In: Ransom Slavery along Ottoman borders (early fifteenth – early eighteenth centuries). P. 69–70.

²² Ibid, P. 54.

²³ Ibid, P. 55.

²⁴ Герлах Ст. Дневник на едно пътуване. С. 176,182,183.

външните турски церемонии, но молитвите отправял към правия, истински бог”²⁵. Мислите за бягство са изпълвали живота на пленените християни. Ханс Дершвам допълва душевното състояние на робите с мъката на двама немци, които в опиянено състояние му доверили, че не смеят да се върнат вкъщи, за да не ги усетят жените им мюсюлманки, че са нарушили забраната за употреба на алкохол, а също така и голямата им обич към тях, която ги подтиквала да участват в поход към Виена и по този начин да се спасят заедно с децата им²⁶.

Често използван начин за бягство е през морето, с галера. Пиер Белох, разказва през 1547 година, че опити за спасяване на роби са правени от екипажите на търговските кораби, излизаци през Босфора. Това накарало османците да бъдат по-бдителни и да проверяват капитаните, които отпътували след обстойно претърсване и ако се установи нарушение се плаща голяма глоба²⁷.

Ханс Дершвам, който описва случай, при който роби, натоварени със задачата да набавят камъни за строеж на джамия, потеглят с галера през 1554 г., превземат кораба и се опитват да избягат, но безуспешно²⁸. Стефан Герлах разказва подобен случай, при който, по време на молитва робите избиват надзирателите си, превземат кораба и успяват да стигнат до Неапол²⁹. Не липсват примери, при които робите и техните надзиратели постигат споразумение за отвлечане на кораб. Герлах описва пристигането на Араб Ахмад в Кипър, с две галери, където трябвало да заеме поста бей-лербей. След пристигането, наредил да освободят робите от оковите, за да пренесат багажа. Те снели товара на съпругите му, а неговото съкровище задигнали заедно с стражарите, с които се договорили по-рано³⁰. Подобни опити са предприемани от робите с надеждата да се спасят от преследването като се натъкнат на християнски кораб, който да ги защити и да отблъсне преследвачите им.

Османското законодателство разглежда подробно проблема с избягалите роби и техния статут. Ако избягал роб е открит в земите на някой тимариот, то той получава мюждето – възнаграждение за добрата вест³¹. След като изтече тримесечният срок, в който тимариотът трябва да задържи роба, той го продава на пазара чрез търг, ръководен от кадия. Сумата, за която е извършена сделката се съхранява на сигурно място докато се яви господарят на беглеца³². Възнаграждението си в размер на двадесет акчета за залавянето на избягалия роб, тимариотът получава от държавен чиновник, наречен яваджия. Господарят на беглеца, от своя страна, трябва да плати на яваджията тридесет акчета, ако робът се е отдалечил на един ден

²⁵ Ibid. С. 183–184.

²⁶ Дневникът на Ханс Дершвам за пътуването му до Цариград. С. 183.

²⁷ Френски пътеписи за Балканите XV–XVIII в. С. 103.

²⁸ Дневникът на Ханс Дершвам за пътуването му до Цариград. С. 91–92.

²⁹ Герлах Ст. Дневник на едно пътуване. С. 128–129.

³⁰ Герлах Ст. Дневник на едно пътуване. С. 188.

³¹ Турски извори за историята на Българското право. С., 1961. Т. 1. С. 34.

³² Там же. С. 35.

разстояние, 60 ако е на два дни и така би могло да се достигне до 100 акчета. Наред с тази глоба той е длъжен да плати сума определена от кадия за направени разходи за прехраната на роба и 20 акчета на лицето, което е заловило роба, но в последствие те са се плащали от явджията³³. В изпълнение на тази повеля свидетелстват издадените постановления на русенския шериатски съд от 1696 г., във връзка със залавяне на избягали роби в Русе. За всеки нарушител са определени средства за прехрана – по 5 пари дневно, след като деянието им е засвидетелствано³⁴. Бегълците най-често са залавяни на най-трудните и опасни места за преодоляване, каквито са реките и проходите.

Освен на традиционните методи за залавяне на роби бегълци, господарите им прибягват и до услугите на магията. Герлах разказва, че всички притежатели на роби се стремели да вземат част от дрехата на заловените и ако те избягат викат ходжи, *«... които взимат едно дълго въже, навързват го цялото на възел, изричат няколко думи и след това пъхат въжето под покрив – така беглецът трябвало да се върне»*³⁵.

Истински щастливи са онези роби, които попадат под покровителството на европейските пътешественици. Герлах илюстрира опита на полския посланик да откупи полски роби, но се натъква на турската алчност, след като оценяват един пленник купен за 20 или 30 дуката, на 200 дуката³⁶. Гералд Корнелиус Дриш, описва ситуацията в империята в началото на 18 век. При него търсят спасение двама бегълци от Одрин, но вместо да ги укрие, той нарежда да бъдат върнати и после да бъдат изискани обратно, но разбира се, цената им, определена от господаря им става почти непоносима за тяхното откупуване – 150 дуката³⁷. Това поведение на османците е засвидетелствано след Никополската битка през 1396 г., когато за бургундския херцог и неговата свита е определен откуп от 200 000 златни флорина, при възможност за откуп от 50 000. Така османците постъпвали с по-важните и желани роби. Друг пътешисец Едуард Бран, дава сведения от 1669 г., като разказва за един роб, който първо служил при турчин, после при евреин, и накрая при арменец, който бил доволен от него и му дарил свобода, но въпреки всичко християнинът се чувствал несигурен и потърсил закрилата на английския имперски представител в Лариса³⁸. Откупуването на пленници е фиксирано с по-голям размах след сключването на мирен договор, какъвто е случаят с Карловацкия мир през 1699 г., когато австрийска дипломатическа мисия посещава европейските владения на Османската империя, за да освободи роби от затворите и частни домове³⁹.

³³ Там же. С. 55–56.

³⁴ Османски извори за ислямизационните процеси на Балканите (XVI–XIX век). С., 1990. С. 225–226.

³⁵ Герлах Ст. Дневник на едно пътуване. С. 254.

³⁶ Там же. С. 204–205.

³⁷ Немски и австрийски пътешисци за Балканите XVII–XIX век / увод, подбор и коментар Михаил П. Йонов. С., 1986. С. 262.

³⁸ Английски пътешисци за Балканите (края на 16–30-те години на 19 в.). С., 1987. С. 18.

³⁹ Немски и австрийски пътешисци за Балканите XVII–XIX век. С. 190–215.

Акцията на мисията е наблюдавана стриктно от властта и дори е укорена, че е откупила роби, които са приели исляма, а това е невъзможно според османските закони. Приведените данни показват, че средната цена за роб от мъжки пол, откупен от мюсюлманин се движи между 70 и 90 гроша, а тези освободени от немюсюлмани без такса. Относно освобождението на роби от женски пол няма ясни суми, но най-голямата е платена за семейство и възлиза на 250 гроша. След 1734 г. цената за мъжете роби нараства и варира между 300 и 500 гроша⁴⁰.

Интересни данни в това отношение оставя и К. Моравенов, който твърди, че пловдивската черква откупува свободата на роби и робини, попаднали в плен в резултат на гръцкото въстание през 1829–1830 г.⁴¹ В борба с робската институция са насочени усилията и на българското духовенство, което е обнадеждавано от успешната политика в това отношение на английската дипломация. Английското обществено мнение активизира действията на дипломатите, които в серия от договори задължават Империята, в частност, да изкорени робската институция⁴². Въпреки международния натиск, каналите за роби се запазват почти до края на XIX век, за което свидетелстват рапортите на чуждестранните посланици в Османската империя⁴³.

Всички тези свидетелства доказват, че освобождаването на роби с помощта на посланици не е съвсем широка практика, защото турците вдигат много цените на поисканите роби и осуетяват сделките. Най-често биват продавани чужденците, които вече не са годни за експлоатация или са се превърнали в тежест на господарите си. Източните посочват, че освен от мюсюлмани робите също търсят спасение и от своите господари евреи и арменци. Интересни паралели могат да се потърсят в отношението и статута на робите при немюсюлманите в Османската империя, която задача бихме си поставили в по-сетнешни проучвания.

Список литературы

1. *Тодорова О.* Жените от Централните Балкани през османската епоха (XV–XVII в.). С., 2004.
2. *Gézà Dávid* Manumitted Male Slaves at Galata and Istanbul Around 1700 // *Ransom Slavery along Ottoman borders (early fifteenth – early eighteenth centuries)*.

⁴⁰ *Gézà Dávid* Manumitted Male Slaves at Galata and Istanbul Around 1700 // *Ransom Slavery along Ottoman borders (early fifteenth – early eighteenth centuries)*. P. 183–191.

⁴¹ Пет века под ятагана и Корана: Документи и материали за ислямизация и асимилация на българи (края на XIV век – 1912 г. Ислямската империя – ислямска държава. С., 2012. Т. 1. С. 500–501.

⁴² *Toledano E. R.* Late Ottoman Concepts of Slavery (1830s–1880s) // *Poetics Today*. Vol. 14. № 3, Cultural Processes in Muslim and Arab Societies: Modern Period I (Autumn, 1993). P. 477–506.

⁴³ Пет века под ятагана и Корана. С. 504–515.

3. *Géza Pálffy* Ransom Slavery along the Ottoman-Hungarian Frontier in the Sixteenth and Seventeenth Centuries // Ransom Slavery along Ottoman borders (early fifteenth – early eighteenth centuries).
4. *Halil Inalcik* «Servile Labor in the Ottoman empire» // *Ascher A., Kiraly B. K., end Halasi-Kun T.* (eds) The Mutual Effects of the Islamic and Judeo-Christian Worlds: The East European Pattern. Brooklyn, 1979.
5. *Seng Y. J.* Fugitives and Factotums: Slaves in Early Sixteenth-Century Istanbul // *JESHO*. 39. 2 (1996)
6. *Toledano E. R.* Late Ottoman Concepts of Slavery (1830s–1880s) // *Poetics Today*. Vol. 14. № 3: Cultural Processes in Muslim and Arab Societies: Modern Period I Autumn, 1993.
7. *Toledano R.* Ehad An Empire of Many Households: The case of Ottoman Enslavement // Slaves and households in the Near East. The oriental institute of the University of Chicago 5–6 March. 2010.

THE FUGITIVE SLAVES IN THE OTTOMAN EMPIRE

Nikolai Atanasov

University of Veliko Tarnovo Sv. sv. Cyril and Methodius, Bulgaria

Escape of slaves is something essential, because otherwise they are in grave danger if their masters notice they want to leave the country and return to the Christian world. Escape becomes effective mechanism for activating judiciary. It becomes a common practice when the slave has paid his ransom, or has produced his years of service, but his master resells him and does not respect his rights. Evidences shows that even slaves have gain freedom they cannot return home, but again remain burdened by the laws of the Empire. Doom and long captivity forced prisoners to look for other ways to escape – breakaway. This guideline will focus our attention and look at the possibilities of escape from the Ottoman Empire, the chances of success and the response of law.

Keywords: *Slavery, escape, legal status, criminal law, prison, ransom.*

Об авторе:

АТАНАСОВ Николай – Великотърновский университет св. Кирилла и Мефодия, ассистент, e-mail: ralitsa_tk@abv.bg

About the authors:

ATANASOV Nikolai Todorov – Assistant, University of Veliko Tarnovo Sv. sv. Cyril and Methodius (Bulgaria, 6000 Stara Zagora, 7 Sv. Kliment Ohridski Str., ent. G, fl. 8, ap. 112), e-mail: ralitsa_tk@abv.bg

References

Todorova O. *Zhenite ot Stentalnite Balkani prez osmanskata epoha (XV-XVII v.)*. S., 2004.

Статья поступила в редакцию 27.03.2013